

Neerl. 3 (olim 9). LITURGISCHE EN ANDERE GEBEDEN. -- Herzele, Sint-Joris-hospitaal, 24 augustus 1586.

INHOUD. -- [1] F. 3r-4r *Totter heligher drieuoudicheit oratio* (VAN HEEL, p. 116, nr. 23). [2] F. 4r-4v Een *Dictum* van Gregorius de Grote († 604) (Sente gregorius seit: eens helichs mans herte wert bedrouft ... ende waer hij niet en es in glorien). [3] F. 4v-13v *Dese vier poeynten machmen oufenen onder den cruce* (voeten en linkerhand van Christus, Maria, hart van Christus). [4] F. 13v-14r *Een oratio tot onsen heere in thouekin* (MEERTENS, VI, p. 65, nr. 17 sub 40). [5] F. 14r-14v *Alst stacie es tot onsen lieuen heere oratio* (O zoete heere ihesu xpriste verlosser des menscheliken gheslach-

tens). [6] F. 14v-15r *Totten helighen daert stacie es Oracie* (O heilige ende vutuercoorne .N. Ic bidde uwer goedertierheit). [7] F. 15r-35v *Hier beghint de seuepsalme van dauid*: Latijnse psalmen 6, 31, 37, 50, 101, 129 een 142 met gebeden, collecten en paternosters, o.a. na Ps. 6 duidelijk vermeld *sente gregorius oracien* en een *vp de .vij pijnlike ganghen ons liefs heeren Oracie*; na de zevende psalm met gebeden die eindigen op een Pater-Noster en een Ave-Maria, wordt op f. 33v-34r medegedeeld dat *De paus leo xste van dien name heeft alle die ix oracien van sente gregorius gheconfirmiert. ende in pardoenen ghedobbeleert Ouermidts eender oracien daer toe doende de welcke sal de xste heetende sijn De somme van desen pardoenen so men seecht is lxxiiij duust iaren pardoens ende so vele daghen So wie niet lesen en can: die lese daer voren xx pater nosters om tpardoen Amen* (met vier gebeden). [8] F. 35v-41r *Die letanien* van alle heiligen in het Latijn, waarbij drie collecten voor de kerk, mooi weer en regen aansluiten. [9] F. 41r-49v *Dit sijn die oracien die men sinct in goeden vriendaghe, als die passie ghesonghen es*. [10] F. 49v-60v *Vander cleedinghe de <r> susteren ghetrocken vten latine in vlaemsche*. [11] F. 60v-71v *Van der professien*. [12] F. 71v-81r *Dit sijn die Colecten der huterster olyen*. [13] F. 81r-86r *De benedictie vp de kerssen*. [14] F. 86v-99v *Uit de liturgie van Aswoensdag* (wijding van de as, f. 86v-88r) en van Palmzondag (f. 88r-99v). [15] F. 99v-103r *Gebeden bij de wijding van het vuur en de kaarsen op Paaszaterdag*. [16] F. 103r-112v *Gebeden en gezangen bij de wijding van en besprenkeling met water op verschillende feestdagen tussen Pasen en het feest van Sint-Augustinus*. [17] F. 112v-114r *Gebeden in moeilijke tijden, voor de kerkvrede en op Pinksteravond*. [18] F. 114r-121r, 121r-129r *Hier beghint onser vrouwen sevenpsal <m> met de Letanie* (MEERTENS, VI, p. 137, nr. 26 sub 51). [19] F. 129r-133v *So wie dit ghebedt alle daghe leest voor onser lieuer vrouwen beelde vanden Eenen saterdaghe totten anderen die sal des seker wesen sonder twifele dat haer onse lieue vrouwe vertroosten sal in desen viij daghen van welcker zaken men bidden mach die redelic es* (gevangen- en vijandschap, oneer, langdurige ziekte; zekerheid van een goed leven; een vriend in den vreemde of in de strijd) *ende men salt lesen met .v. magnificat ende met .v. pater noster ende aue maria. dat es voor elc ghebet Eenen magnificat ende eenen pater noster ende eenen aue maria* (volgen vier gebeden tot Maria). [20] F. 133v *De maniere om Een meditatie ofte oratio te doene eermen gaen sal totten helighen sacramente* (slechts het begin want de rest ontbreekt / MEERTENS, VI, p. 184-185, nr. 32 sub 23b). [21] De perkamenten dekbladen voor- en achterin bevatten een 14de-eeuwse Latijnse tekst uit het officie van Goede Vrijdag. [22] Op f. 1r, 134r-134v (bovenhelft ontbreekt) en 135r-135v *gebeden tot Jezus in het 17de-eeuwse gebruikschrift van de hieronder vermelde scriptor*.

BESCHR. – Papier; 135 bladen (f. 126-135 losgekomen); blad en bladspiegel resp. 161 × 108 mm en ca. 113 × ca. 72 mm; één kolom; littera bastarda (één hand); 24 augustus 1586. Op f. 3r blauwe openingsinitiaal met wit filigraanwerk op goudgele gespikkelde achtergrond met twee neerhangende vlinderbloemen aan lusvormige stengels en tekst in vierkleurige kolomvormige lijst met drie monsterachtige dierekoppen en een maskergelaat als hoekpunten; enkele rode en blauwe initialen (f. 15r, 35v, 49v, 61r, 114r, 133v) met resp. blauw en rood penwerk (vooral een kolvenpatroon) tot in de rand (akanten). Versleten en beschadigde oorspronkelijke lederen band op houten borden (achterplat los van het boekblok); drie ribben; ontbrekende sloten. Op f. 1v: *Maeiken herbaut quam hier woenen int hospetael van aelst int jaer anno 1585 den xiiij van iulius ende cleede int jaer 1588 den xvj van octobre ende was doen hout xvj iaer*, en een notitie i.v.m. de inbinding, de datering en de inhoud van het handschrift van de hand van D. A. Stracke; op f. 2r (onderhelft ontbreekt): *Desen boeck behoert toe anna herbaut relygeuse onwerdich ende int hospytael van hersele* (over aelst heen geschreven)

ghescreuene int iaer anno 1586 den 24 van august | verliesen en willic in gheender wijsen want sonder verliesen es mijn dyuise anna herbaut | marija alhopende vrese ick (op f. 135v komt dezelfde lijfspreuk voor). Anna Herbaut (He(i)rbaudt, Herbauts) ondertekende in 1577 als zuster van het Sint-Jorishospitaal te Herzele een verslag van een onderzoek over een vermeende verhouding van de parochiegeestelijkheid met een hospitaalzuster. Van 1619/20 tot 1626 was zij de prioeres van de gasthuiszusters van het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal te Aalst; op dat ogenblik geraakte het gasthuis van Herzele geleidelijk aan in verval¹⁶. Maria Herbaut, die zeer waarschijnlijk haar zuster was, leefde tot in 1634¹⁷. Uit de voornoemde verschrijving van de kopiïste mag men wellicht afleiden dat zij als hospitaalzuster te Herzele reeds contacten had met het Aalsterse gasthuis. Latere bezitter: J. B. Vervliet († 1942), Antwerps volkskundige (ex-libris, waarschijnlijk dd. 1880, op het voorste dekblad)¹⁸.